
Walter Kasper

NOVA EVANGELIZACIJA - PASTORALNI, TEOLOŠKI I
DUHOVNI IZAZOV

New evangelisation – pastoral, theological
and spiritual challenge

Tema nove evangelizacije¹ jako me zanima otkako sam postao biskup. Ona je za me postala idejom vodiljom kroz deset godina moga biskupovanja i poslije toga nije me napustila. Ta tema predstavlja za me današnje središnje pastoralno nastojanje.

I. NOVA EVANGELIZACIJA KAO PASTORALNI IZAZOV

Kao gimnazijalac odrastao sam u prvim poratnim godinama i urastao u tadašnji crkveni pokret mladih. Tada je vladalo prijelazno raspoloženje. Oduševljavali smo se za liturgijski pokret, biblijski pokret i ekumenski pokret u nastajanju. Crkve su bile pune. Posjet crkvama bio je preko 50%. Ali kad sam već postao mladi vikar u Stuttgartu, u vrijeme kad još nitko nije ni sanjao o koncilu, zapazio sam da je to svuda počelo opadati i da je prije svega u radu s mladima postalo teže. Stoga je naprosto krivo da je tek nakon koncila ili čak zbog njega krenulo nizbrdo i došlo do krize. Uzroci krize sežu daleko dalje, a i dublji su.

Kad sam 1989. postao biskup velike i raznolike biskupije, kriza je već bila opće poznata. Doduše, zatekao sam živu biskupiju sa živim župama i mnogim zajednicama. U čestim pohodima župama crkve su uvijek bile pune; ali kad bih za vrijeme Božje službe pogledao po crkvi, pitao bih se: Gdje su djeca, gdje mladi? Spontano mi se tada nametalo pitanje: Kako će biti ako za deset ili 20 godina biskup ponovno dođe u župu? Tada crkva neće moći više biti puna. Od tada se problem pooštrio. Bez sumnje

---

¹ Riječ je o izlaganju koje je kardinal Walter Kasper održao na simpoziju u Aachenu 2010., posvećeno misijskom poslanju Crkve. Tekst se nalazi u: Georg Augustin-Klaus Kramer (Hrg.), *Mission als Herausforderung. Impulse zur Neuevangelisierung*, Herder, Freiburg im Breisgau 2011., str. 23-41.

dogaća se mnogo dobra uz mnogo zalaganja; bilo bi nepravедno ne biti za to zahvalan. Ali bilo bi nespretno da se ne zapazi kako je u našoj zajednici i cijeloj Europi vjersko-crkveni vodostaj spao na nisku točku. Ako je 1950. posjet crkvi bio nešto preko 50%, on je danas na 13%. Imamo više sprovoda nego krštenja. Ne samo da postoji manjak svećenika, on je dosta velik, nego je i manjak na župama, i ako hoćete, na kršćanima. Mi ne rastemo, mi se umanjujemo, tendencija u porastu, odnosno u padu.

Doduše, mi kršćani u Njemačkoj već dulje vremena nismo manjina. Međutim već danas jedna trećina stanovništva Njemačke ne pripada ni jednoj od dviju velikih crkava. Naše je društvo postalo pluralističko i sekularističko. Europi prijete da postane poslije-kršćanski kontinent. Izgleda da u Europi nema više mjesta za Boga. Ne bismo trebali tražiti uzroke samo i najprije kod drugih. Mi smo kršćani postali slabi. Nisu muslimani, negi mi sami problem. Ne bismo se smjeli zavaravati velikim priredbama kao papinskim pohodima i misama na Trgu sv. Petra, svjetskim danima mladih, crkvenim i katoličkim danima, Taizé susretima i drugim. Oni pokazuju da u našem društvu ima još mnogo ljudi, pa i veoma mnogo mladih ljudi, koji su dostupni, koji pošteno pitaju i traže. Pa ipak, koliko god bili povoljni ti brojevi kod tako velikih manifestacija, oni ne odražavaju crkvenu svakidašnju stvarnost. Moramo se priviknuti na tu misao: Sada jedno razdoblje ide kraju. To je bolan proces u kojemu se od onoga mnogo ugodnoga treba oprostiti. Takva se plima i oseka u povijesti Crkve uvijek ponavljala, naprimjer za vrijeme Reformacije ili na kraju stare državne crkve početkom 19. stoljeća, kad u Njemačkoj i vrlo stare biskupije kao Köln i Mainz više nisu postojale, sve se sravnilo sa zemljom i iz temelja se moralo novo graditi. Tada je nastao današnji sustav biskupija i župa, crkvenih društava i aktivnih redova. To razdoblje koje je počelo početkom 19. stoljeća i trajalo do sredine 20. stoljeća, do Drugog vatikanskog koncila, u bolima danas ide kraju.

U čemu je uzrok? Kad je koncil prije gotovo 50 godina govorio "o znaku vremena", dijagnosticirao je u pastoralnoj konstituciji o *Crkvi u današnjem svijetu* duboki povijesni prijelom. On je rekao: "Danas čovječanstvo proživljava novo razdoblje svoje povijesti, u kojem se duboke i brze promjene proširuju na cijeli svijet" (GS 4). Koncil je vidio u ateizmu jednu od najozbiljnijih danosti toga vremena (GS 19). Danas to nije više općenito taj ideološki ateizam. Prošlo je vrijeme velikih ideologija: ostao je

daleko opasniji vjerski indiferentizam: “Ništa ne vjerujem, ništa mi ne treba.”

Naravno, ne smijemo to prejednostavno analizirati i graditi novovijeku povijest otpada. Od takvih parola i pojednostavljenog prikazivanja u crno-bijeloj tehnici treba se čuvati. Naša je situacija složena, višeslojevita i nepredvidiva. Naravno da postoji sekularizacija, to jest potiskivanje Boga iz javnog života, jednostrano, racionalno-instrumentalno-tehničko mišljenje, koje je u praktičnom pogledu usmjereno na privredni uspjeh i konzum, postoji relativizam i indiferentizam, čak novi agresivni ateizam. Ali postoji i novo zanimanje za duhovnost, znatna spremnost na pomoć u katastrofama, ima u našim župama mnogo dobre volje i ima ljudi mnogo više, nego što često mislimo, koje možemo označiti tražiteljima i hodočasnicima. Njih Crkva nije često razočarala zbog toga, jer ih se religiozno ne može osloviti, nego jer tamo često dobiju kamenje umjesto duhovnog kruha.

Prema tome situacija nije beznadna. Međutim to novo ne dolazi samo od sebe. Moramo shvatiti sat koji je kucnuo, prihvatiti ga i budućnost aktivno oblikovati. Pokret mora krenuti kroz Crkvu. Govoreći biblijski, mi moramo sadašnji trenutak kao *kairos*, kao od Boga nam dano vrijeme shvatiti, prihvatiti i oblikovati. Tada može iz te krize u današnjem negativnom smislu riječi nastati kriza u iskonskom grčkom smislu riječi: prijelomno vrijeme i prekretnica.

Što treba raditi? Naricati za starim, više ne pomaže. Zakrpavanjem rupa i rukovanjem tim manjkom prema motu “naprosto dalje tako”, također nije pametno rješenje. Utopija ili i ideologija malog stada također je malo. Jer ne samo riječ misija nego i riječ rast igra u Novom zavjetu središnju ulogu. A na koncu nije ni put obnove, ni put natrag prije koncila pametna alternativa. Pa kriza nije počela tek s koncilom, nego mnogo prije. Ako bismo danas okrenuli kotač unatrag i vratili se k takozvanim zlatnim vremenima prije koncila, time bismo opet susreli samo dublje uzroke krize.

Što onda? Moj odgovor koji me vodio u program nove evangelizacije proizlazi u bitnom iz *dvaju* iskustava. Prvo govor koji je papa Ivan XXIII. 1962. držao na otvorenju Drugoga vatikanskoga sabora. Papa je tada upozorio na krive zloguke proroke. Oni misle da će danas sve biti samo gore i gore. Papa je rekao da on uopće tako ne misli; on je govorio o skoku unaprijed,

“balzo in avanti”, i o zori novog vremena. Danas to neki smatraju čudnom, naivnom romantikom. Međutim “dobri papa Ivan” bio je dobar kršćanin i suprotstavio se realizmu tobožnjih realista sasvim drugim realizmom kršćanske nade. Drugi Vatikanski sabor stavio je tada skretnice za budućnost. Ja sam osobno taj koncil doživio kao i mnogi drugi s oduševljenjem i mnogim nadama. Te se nade nisu tako ispunile, to moramo pošteno priznati. To ne znači da je koncil bio izdan od nekih mračnih sila u Rimu i da je on sam bio čak neka varka koja je nužno morala voditi nekom razočaranju. A bilo je krivo što smo mi mislili da ćemo poslije koncila i pokoncilskim reformama ostaviti krizu iza sebe i iznova se snaći u pokoncilskoj Crkvi. Sada osjećamo da je ostvarenje, teološki recepcija koncila, dug, težak i složen proces. Pokoncilska vremena u Crkvi uvijek su bila kontroverzna vremena.

Sadašnje unutarcrkveno razračunavanje ne pogađa koncil kao takav; i u Rimu se, naravno, zna da ne postoji natrag prije koncila. Radi se o ispravnom tumačenju koncila. Pitanje je: Kako se može koncil u kontinuitetu dosadašnje tradicije i svih dosadašnjih koncila tako razumijeti da on ne znači prekid i novotariju, nego obnovu tradicije koja je uvijek živa tradicija? U smislu takve obnove koncil je za mene “magna charta” za put u budućnost 21. stoljeća. No to će biti dulji put.

Kao drugi stimulus i u isto vrijeme kompas na tom putu osjećao sam pismo pape Pavla VI. *Evangelii nuntiandi* o zadaći evangelizacije (1975.). Tada je pokoncilska kriza koja je prije svega izbila poslije 1968., bila već potpuno u jeku. U to doba nije moglo biti govora o naivnosti. U tada vrlo teškoj situaciji Papa je napisao: “Evangelizacija je, ustvari, milost i pravi poziv Crkve, njezin najdublji identitet. Ona je tu da evangelizira” (br. 14). To apostolsko pismo nije bez traga odjeknulo. Ono je prije svega u Latinskoj Americi i u Trećem svijetu izazvalo neprilike. Onda je papa Ivan Pavao II. sa sebi svojstvenom energijom i vizionarskom snagom pokrenuo novu evangelizaciju Europe. Od tada je evangelizacija postala riječju crkvenog programa. Prošla svjetska biskupska sinoda 2011. imala se time pozabaviti. Kod nas u Njemačkoj, mora se, nažalost, priznati, da su prespavali pismo pape Pavla VI. To je tim čudnije što je kod nas već za vrijeme Drugoga svjetskoga rata i neposredno poslije njega bilo budnih duhova koji su prepoznali potrebu za evangelizacijom, na evangeličkoj strani Dietrich Boenhoeffer, na katoličkoj strani

Alfred Delp, obojica ubijeni od nacista. Na prvom Katoličkom danu nakon Drugoga svjetskoga rata 1948. u Mainzu pod temom *Kršćanin u nevolji ovoga vremena* govorilo se o Njemačkoj kao o misijskoj zemlji. Ipak, najprije je došlo kod nas na Zapadu do obnove starih odnosa. Bili smo se uredili, namjestili se donekle predobro i samozadovoljno. Sada vidimo da se taj polet izgubio, a motor stenje.

Godine 2000. Njemačka biskupska konferencija s pastirskom riječi *Vrijeme za sjetvu. Biti misionarska crkva* usvojila je temu novog misionarenja odnosno nove evangelizacije. Ali ovaj poticaj se iscrpljuje na razini strukturalnih pitanja i mjera štednje koji su sve drugo ali sigurno ne stvarnosti koje oduševljavaju i danas potpuno propada u nevjerovatnim skandalima zlostavljanja. Bez novog zaleta, bez novog skoka unaprijed - "balzo in avanti" - i dalje će se ići nizbrdo umjesto uzbrdo. Svaki je početak težak, novi početak također. Takav ne ide bez temeljite promjene mišljenja. Da bi se povratila hitno potrebna perspektiva budućnosti, moramo se zapitati: Jesmo li se možda previše zatvorili u svojim župama i zajednicama? Ne kružimo li previše oko samih sebe? Ima li misionarske strasti, to jest volje za rastom umjesto ulaženja u se? Zanimaju li nas zbilja drugi koji su vani? Imamo li još hrabrosti nagovoriti druge na vjeru, ili možda nismo više sami potpuno uvjereni u svoju stvar, pa više ne riskiramo? Kad sam čitao papino pismo, pomislio sam: To je ono pravo! Evangelizacija je Isusova poruka. To je duh apostola Pavla. To nam treba danas! Naravno to je značilo i ovo: Da krenemo naprijed, moramo natrag k izvorima. Skok unaprijed nije neka vožnja s neizvjesnim ciljem. Ne radi se o tome da idemo za bilo kakvom utopijom. Radi se o povratku izvorima, ponovnom svjesnom povratku na početak, na evanđelje. Ili kako je papa Ivan Pavao II. u jubilarnoj godini 2000. kao program za treće tisućljeće rekao: Radi se o "ripartire da Cristo", o novom početku polazeći od Krista. To je upravo bio program Franje iz Asiza. On je izmolio od pape Inocenta III. koji je sanjao da se ruši lateranska bazilika, samo dozvolu da može živjeti po evanđelju. Time je on tada spasio Crkvu od rušenja.

II. NOVA EVANGELIZACIJA KAO TEOLOŠKI IZAZOV

“Ripartire da Cristo” (krenuti nanovo od Krista) znači da ta nova evangelizacija nije u prvom redu pitanje o novim metodama, naprimjer pitanje o uključivanju novih medija i tehnika, ili primjena novih socioloških, psiholoških i pedagoških uvida. Naravno to sve može pomoći, koristiti i biti potrebno. Međutim metoda znači na grčkom ‘met-hodos’, put k cilju. Znači mora se najprije poznavati cilj, pa se tek onda može odrediti pravi put. Zato moramo najprije pitati: Što zapravo znači evanđelje? Što znači evangelizirati? Što je nova evangelizacija? To pastoralno pitanje nove evangelizacije time postaje teološkim izazovom.

Evangelizacija je nova riječ, ali stara stvar. Tim pojmom mi se nalazimo na prabiblijskom temelju i tlu, na biblijskom prakamenju. Već kod starozavjetnih proroka i u psalmima riječ evanđelje poruka je utjehe, nade i radosti. U ljudskoj bezizglednoj situaciji, kad je Izrael živio u progonstvu u Babilonu i izgledalo da su obećanja dana ocima bila varava, najavljuje prorok Izaija evanđelje, to znači dobru vijest da je vrijeme prokletstva prošlo, a nadolazi vrijeme spasa. On najavljuje da je Bog uzeo u ruke sudbinu naroda i okreće je na bolje. Ljudski gledano, to je bila nevjerojatna poruka. Ona kaže da je kod Boga moguća nada protiv svake nade (Iz 40,9; 52,7; usp. Ps 40,10; 68,12 i dr.).

Evanđelje je, znači, protučinjenična poruka koja normalni pogled i normalni tijek stvari preokreće i traži temeljitu promjenu mišljenja i temeljitu promjenu smjera! To nije rezultat ljudske računice, ljudskog planiranja i djelovanja, nije rezultat prirodnog razvoja ni povijesnog napretka, nego obećanje unutarstvetskoga neizvedivog povijesno mogućeg Božjeg zahvata. Gledajući sadržajno, evanđelje je poruka o dolasku mesijanskog spasenja kao kraljevstva mira, pravde i života (Iz 9,1-6; 35; 49,9-50,3; 60 i dr.). Ono je jednom sasvim rasklimanom svijetu obećanje sveopćeg mira (*šalom*) i novoga pravednoga poretka.

Ta poruka nalazi svoje ispunjenje u Isusu Kristu. Opet ljudski bezizgledna situacija u kojoj je narod ostavljen od svojih vođa živio na cjedilu izložen pod stranom opsadom, ljudi su bili osiromašeni i iskorištavani. U toj situaciji Isus preuzimlje proročansko očekivanje i najavljuje: “Danas se ispunilo ovo Pismo” (Lk 4,20). On (Luka) definira Isusovo poslanje riječima proroka Izaije (Iz 61,1 slj.) kao ‘evangelizare pauperibus’ siromasima propovijedati evanđelje (Lk 4,18). Evanđelist Marko

sažimlje Isusovu poruku: “Propovijedao je Radosnu vijest Božju i govorio: ‘Ispunilo se vrijeme, blizu je kraljevstvo Božje. Obratite se i vjerujte u Radosnu vijest (Mk 1,14)!’”

To evanđelje ne možemo mi sami uzeti u ruke. Mi ne možemo činiti kraljevstvo Božje ili ga silom uvesti. To je Božji dar. Ali to je i zadaća čovjeka. Ono ne dolazi preko glava i srdaca ljudi. Bog nas je stvorio slobodne i ozbiljno prihvaća našu slobodu. Zato evanđelje nije udoban jastuk niti jeftina utjeha. Ono nas oslobađa za našu slobodu i uzima je u službu za Boga i za druge. Tako imamo kod Marka: “Obratite se i vjerujte u Radosnu vijest (Mk 1,15)!” Obraćanje znači korjenitu promjenu smjera u cjelokupnom životnom usmjerenju.

Sinoptički izvještaji spasenja pokazuju da se u Isusovim čudesima na bolesnicima i patnicima svake vrste obećanje evanđelja unaprijed (anticipacijski) ispunja. Tako su kod sinoptika ‘kraljevstvo Božje’ i ‘život’ izmjenični pojmovi (Mk 9,43.45; 10,17; Lk 18,18). Blaženstva iz Govora na gori ipak pokazuju da je to ispunjenje paradoksnog. Protiv svakoga normalnoga ljudskoga očekivanja nisu blaženi - bogataši, sretnici, mogućnici, nego siromašni, žalosni, progonjeni (Mt 5, 3-12; Lk 6,20-26). To je, ljudski rečeno, bezumno.

Ono što je zapravo pobuđivalo sablazan bilo je da Isus povezuje evanđelje o dolasku Božjeg kraljevstva s vlastitim dolaskom. S njim i preko njega Bog dolazi na svijet. Na pitanje Ivanovih učenika: “Jesi li ti onaj koji ima doći ili da čekamo drugoga?” on odgovara tako da navodi proročka obećanja i njihovo ispunjenje primjenjuje na se (Iz 26,19; 29,18; 35, 5 slj.). Onda nadodaje: “Blažen onaj koji se ne sablazni o mene (Mt 11,2-6: Lk 7,18-23).” Božji dolazak i sveopće spasenje ispunjuju se u tom konkretnom čovjeku koji potječe iz tada neznatnog mjesta Nazareta (Iv 1,46). On je Božje kraljevstvo u osobi (autobasileia). On je kao što četvrto evanđelje sažimlje “Put, Istina i Život” (Iv 14,6). Tako je moglo iz navješćivanja evanđelja o Božjem kraljevstvu poslije Uskrsa nastati evanđelje Isusa Krista Sina Božjega (Mk 1,1; Rim 1,9; 2 Kor 2,12; 9,13 i dr.). Jer po Uskrsnuću Isusa Krista od mrtvih, Bog je konačno pokazao svoju moć nad snagama zla i smrti. Tako evanđelje u Novom zavjetu postaje evanđeljem o uskrsnuću Isusa Krista od mrtvih (usp. 1 Kor 15, 1-5). Ono je temelj naše nade. ‘Evanđelje Isusa Krista’ može dvojako značiti: Evanđelje o Isusu Kristu, njegovoj smrti i njegovu uskrsnuću (genitiv objektivni) i Evanđelje u

kojem je Isus Krist po Duhu Svetom kao proslavljeni Gospodin u Crkvi i u svijetu spasonosno prisutan i sam se očituje (genitiv subjektivni). Tako Isus Krist u navješćivanju evanđelja nije samo objekt nego pravi subjekt. On je prvotni akter i zapravo promotor evangelizacije. U njoj on naviješta sam sebe i predaje se. Papa Benedikt XVI. rekao je 2006. za vrijeme svoga pohoda Njemačkoj: “Evangelizacija znači u svakom slučaju ne iznositi samo nauku, nego navješćivati Isusa Krista riječju i djelom, znači biti oruđe njegove nazočnosti i djelatnosti u svijetu.”

Zato Isus uzima ljude u službu. Već za vrijeme svoga zemaljskog djelovanja Isus je slao svoje učenike da navješćuju evanđelje o kraljevstvu Božjem koje dolazi (Mt 10,7; Lk 9,2.6; 10,9.11). Uskrsli proširuje taj nalog za navješćivanje kraljevstva u trajni nalog: “Idite svim narodima, i učinite sve ljude mojim učenicima (Mt 28,19).” U preostalom dijelu Markova evanđelja podjeljuje Isus svojim učenicima misiju, da svim stvorenjima propovijedaju evanđelje (Mk 16,15). Posebno se Pavao smatra apostolom koji je izabran za propovijedanje evanđelja (Rim 1,1.9; 1 Kor, 1, 17).

Takva je evangelizacija prema Bibliji u “snazi odozgor”, to znači moguća snagom Duha Svetoga (Lk 24, 27-29; Dj. 1,8). Tek kad je Duhovski Duh osnažio i ojačao učenike, usudili su se iz Dvorane posljednje večere, gdje su se u strahu sakrivali, izići van i navješćivati Isusa, od Boga poslanog Mesiju (Dj 2). I dalje prema Djelima Duh Sveti vodi misiju. On joj uvijek otvara nova vrata (Dj 16, 6-8; 2 Kor 2, 12).

Misionariti može samo jedna Božjim Duhom ispunjena Crkva. Bogom pokrenuta jedna Crkva i ne može ništa drugo činiti nego izići i svjedočiti evanđelje cijelom svijetu. Ne može se nikada raditi samo o njezinu samoodržanju i očuvanju status quo stanja. Crkva koja ne bi osjećala nalog i polet za evangelizacijom ne bi bila Isusova Crkva. Crkva je po svojoj naravi misionarska (Dj 2). Tako tradicija ima dvostruko značenje. Ona je, s jedne strane, sadržajna tradicija, ono što ona predaje “id quod traditur”, a s druge strane ona je živo davanje dalje onoga, po kojem se predaje: “in quo traditur”. Tek procesom predaje nama je dostupan sadržaj predaje. To znači da vjera u navješćivanju uvijek ponovno mora biti oživljena i aktualizirana. Tradicija se mora shvatiti kao živa tradicija. A ne ostaje se vjeran predanoj vjeri time, što se ona samo ponavlja, treba je u Duhu Svetom obnavljati, pomlađivati i osvježivati da bude jaka.

Time smo nakon razjašnjenja što je evanđelje i evangeliziranje već došli do nove evangelizacije. Nova evangelizacija ne znači novo i novomodno, pa ni vremenu prilagođeno evanđelje. Evanđelje nije nikada prilagođeno i udobno. Ono je uvijek zazorno i postavlja se kao prepreka. Pavao je u tom smislu apsolutno jasan. U Pismu Galaćanima on otvoreno kaže: Ne smije i ne može biti nekog novog evanđelja. Pa da i anđeo s neba dođe i navijesti drugo evanđelje, neka je proklet (Gal 1,9). Crkva ne može svoju zastavu izložiti vjetru i svoju poruku učiniti ovisnom o modama koje se brzo mijenjaju. Naprotiv, ona mora biti litica u koju udara more i svijećnjak u noći te magli vremena. Govorimo o novoj evangelizaciji jer mi jednu te istu poruku evanđelja želimo danas unijeti u novu situaciju! Papa Ivan Pavao II. razlikovao je u svojoj misijskoj enciklici *Redemptoris missio* (1990.) tri situacije: Situacija u prvoj misiji (*missio ad gentes*); događa se tamo gdje evanđelje još nije poznato. Potom normalna dušobrižnička situacija gdje Crkva živi u župama i ima solidne strukture. Napokon, nova evangelizacija u zemljama stare kršćanske tradicije, u kojima su cijele skupine krštenika izgubile živu vjeru, ne smatraju se više članovima Crkve i udaljile su se od Krista i evanđelja (br. 33).

Ta nova evangelizacija želi ponovno osvijestiti onu kršćansku poruku koja je Europu tek učinila Europom, a Europa je danas u opasnosti da to zaboravi, oblikujući poruku na novi način želi je unijeti u razračunavanja vremena. To nije neki ponovni osvajački pohod ili oživljavanje povijesno propalih modela, kao primjerice kršćanskog Zapada. Radi se o tom da vjeru ponovno otvorimo u današnjici za sutrašnjicu i da ona s obnovom kršćanskog života bude kvasac za obnovu Europe i svijeta. Nova evangelizacija kršćanski je dakle odgovor na tu novu situaciju.

Pritom ne možemo poći od analize potrebe i pitati: Gdje u današnjem svijetu ima još mjesta za poruku evanđelja? Gdje smo mi kao Crkva još pitani (traženi)? Tko tako počinje, već je izgubio, jer on podređuje evanđelje stranim mjerilima. Kršćanskoj poruci ostaje tada u najboljem slučaju mjesto na rubu i na graničnim situacijama, ali ne u središtu života i svijeta. Stoga mi polazimo od vjerskog uvjerenja da je pitanje o Bogu upisano svakom čovjeku u srce (usp. Rim 2,14 slj.). Uvjereni smo da evanđelje o Isusu Kristu kao Božjoj Mudrosti samo po sebi može uvjeriti, da

se može iskazati kao svjetlo svijeta i života i svima koji su dobre volje pokazati izlaz iz ove zapletene situacije.

Međutim ako i govorimo s maštom, sa srcem i razumom, ne smijemo se prepustiti iluziji, da u budućnosti može doći do skladna odnosa i sinteze Crkve i kulture, vjere i znanosti. Takvog sklada nije bilo ni u prošlosti. Ne može ga načelno biti ni u ovom vremenu. Evanđelje se uvijek postavlja kao prepreka, a protiv evanđelja će neprijateljske sile i ubuduće podizati glavu i pružati mu ogorčeni otpor. Ne trebamo umišljati, da to možemo bolje nego Isus koji je na kraju bio prikovan na križ i tako krčio put do Uskrsa. Nova evangelizacija ne može također kao ni stara nastaviti bez konflikata. Ne trebamo se bojati toga konflikta niti uzmicati pred njim. Evangelizacija je uvijek u znaku križa, i samo po križu moguća je nada u novi život Uskrsa.

III. NOVA EVANGELIZACIJA KAO DUHOVNI IZAZOV

Nakon ovih načelnih razmišljanja vraćamo se konkretnim pitanjima. Poslije pastoralnih izazova u prvom dijelu i teoloških izazova u drugom dijelu govorimo u trećem dijelu o novoj evangelizaciji kao duhovnom izazovu. Ne radi se dakle o receptima. Ne radi se ni o akcijama, novim strukturama, novim planskim položajima, dodatnim kućanskim sredstvima, ne o tom, da osnivamo gremije i držimo konferencije. Prijelom i kriza preduboki su, da bi se moglo pomisliti, kako bi se oni nadvladali ovom ili onom reformom. Pomisao kako bi bilo dovoljno, naprimjer ukinuti celibat, ili ga drukčije odrediti, pomisao da treba u misu opet uvesti više latinskoga, a umjesto pričesti na ruku uvesti opet pričest u usta, može se označiti samo kao beznadno naivno. Ne želim se o tom nipošto svađati, bi li jedno ili drugo moglo biti pametno. Konačno, ne vodi dalje ni jedan od tih dovoljno poznatih reformskih izazova. Uхватiti se u koštac s tim i raspravljati znači bavljenje sobom koje služi tome da se ne moraš suočiti s pravim problemima. Ne radi se o ovoj ili onoj reformi, radi se o cjelini. Radi se o evanđelju Boga koji se pojavio u Isusu Kristu za naš spas i spas cijelog svijeta. Radi se o tom da iznova nadahnuti i potaknuti od Boga govorimo o Isusu Kristu tako da ljudi u svom srcu i u svom životu budu dirnuti i pogođeni, da se svijet preobrazi, a Crkva ponovno bude domovina za mnoge koji pitaju i traže. Ili jednostavnije rečeno:

Radi se o tom da se vjera, ufanje i ljubav ponovno probude. To je duhovni izazov. Ja mogu u sljedećem samo nešto stenografski naznačiti.

Radi se, kao što je rečeno, najprije i prije svega o pitanju Boga. Nije problem dokazati da Bog postoji. Radi se o tom da se otkrije tajna Boga u svijetu i u našem životu. Karl Rahner to je nazvao mistagogijom, to jest privođenje toj tajni. Moglo bi se također reći: Nova je evangelizacija u prvom redu škola molitve. I danas ima mnogo više ljudi nego što mi mislimo, koji mole kao Isusovi učenici: "Gospodine, nauči nas moliti (Lk 11,1) !" Privlačna snaga i kvaliteta naših misa odlučuje se, prije svega, po tom, zasine li nešto u njima od dimenzije te Božje tajne i postaje li iskustvenim. Ta 'actuosa participatio' - aktivno sudjelovanje o kojem je govorio posljednji koncil i koje to čini crvenom niti liturgijske obnove ne znači samo izvana sudjelovati i pjevati, ili podjelu služba, nego u prvom redu nutarnje sudjelovanje u svetom događanju, u molitvi i klanjanju. Radi se o Bogu i o oduševljenju. Ljubav i radost u Bogu; to je naša snaga (Neh 8,10).

Drugo, radi se o Bogu koji se jednom zauvijek u Isusu Kristu pojavio kao Bog prijatelj ljudi. Nova evangelizacija želi voditi Isusu Kristu, uvesti nas u nasljedovanje Krista i pozvati nas na prijateljstvo s njim. Prijatelji se žele upoznati i razgovarati. Što se voli, želi se i upoznati. Isus je kao rabi, to jest učitelj, svoje učenike doslovno uzeo u školu. Tu susrećemo jednu od slabih strana suvremene Crkve. Mi više ne poznajemo Isusa Krista ni ABC svoje vjere. Postali smo vjerski nepismeni i treba nam novo opismenjivanje u vjeri. Nova evangelizacija znači također školu o vjeri i novi oblik kršćanskog nauka. Zreli kršćanin može netko biti ako zna ne samo ziniti, nego nešto i kazati o čemu se u vjeri radi. Moramo se opet osposobiti za govor. To je izazov za navješćivanje a prije svega za katehezu, kao sistematskom, životnom i potpunom uvodu u vjeru za djecu, mlade i odrasle. To je sveta obveza biskupa i župnika i tajna uspjeha svih misionara. Ali gdje se ona danas događa? Na školskom vjeronauku u današnjim uvjetima to, naprosto, nije moguće, župsku katehezu uglavnom prepuštamo bez sumnje dobro - ljudima koji čak imaju dobru volju - ali za to neškolovanim osobama. U katezezi potvrde više površno dotičemo (zabavljamo) mlade, nego što ih uvodimo u vjeru. Pitam: *Quousque tandem* - pa dokle će to moći ići dalje?

I napokon treće: Vjera nikada nije samo moja vjera nego zajednička vjera. Credo nije iskonski počeo s “Ja vjerujem”, nego s “Mi vjerujemo”. Ako “ja vjerujem”, onda se slažem s vjerom “nas”, Crkve svih stoljeća i kontinenata, i vjera me nosi i ja dalje nosim nju. Evangelizacija ne želi biti nova Crkva, ali želi biti novi način Crkve. To je široko napeta tema koja uključuje momentalno prije svega, ali, nažalost, većinom vrlo jednostrano raspravljane strukturne probleme. U to ja ovdje ne mogu ulaziti. Ograničavam se na samo jedan vid: Novi način da Crkva bude misionarska.

Znam, misija momentalno nije na dobru glasu. Mnogi misle da je misija protiv tolerancije i poštovanja uvjerenja drugih. Drugi brkaju misiju s kolonijalizmom i prozelitizmom ili s nekom vrstom nametljivosti kao što je mi susrećemo kod nekih evangelističkih pokreta i sljedbi. Tu se ne može i ne mora ustvari sve oponašati. Ali misijski je nalog preko Isusa i kroz cijeli Novi zavjet tako jasno upisan u rodni list da se mora reći: Crkva je misionarska ili ona više nije Crkva. Našem korporacijskom i usidjeličkom katolicizmu mora se reći: Isus nije rekao: Sjednite ovdje jedan pokraj drugoga, nego: Pođite i idite vani. Vjera raste u daljnjem davanju. Tko više ne želi rasti, mršavi i na kraju umre. Samo što raste, živo je. Bez misije nema budućnosti Crkve. Stoga je misionarska obnova župa danas zapovijed trenutka, jer pučka Crkva dosadašnjeg stila ide kraju. Misija kakvu danas vidimo nije u prvom redu pokret sjever-jug ili zapad-istok, pokret u takozvane misijske zemlje; ona je i to. Ali danas se govori o misijama na svih pet kontinenata, znači i o Njemačkoj i Europi kao misijskoj zemlji. U tom se ne radi o nekoj novoj vrsti križarskih ratova, o visoko postavljenim strategijama i izvanrednim pothvatima. Radi se najprije sasvim jednostavno o tom da budemo kao kršćani, kao župa, kao Crkva u kršćansku i crkvenu zajednicu pozvani, aktivnom katehezom i navješćivanjem, s oživljenom svijesti o krštenju, živim i dužnim štovanjem slavljenom liturgijom, suodgovornim sudjelovanjem laika u životu župe, življenim svjedočenjem vjere u svakidašnjici. Tu smo vjerodostojnost u posljednjim tjednima i mjesecima, nažalost, dobro proigrali, pa će biti potrebno neko vrijeme dok je ponovno dobijemo.

Da je to moguće, pokazali su mi pohodi u Sjedinjenim Državama već za vrijeme i sada nakon tamošnje krize. Amerikanci ne lamentiraju tako mnogo, oni imaju neopustošen,

skroz vjerski opravdan optimizam. Broj svećeničkih kandidata usprkos skandalima i nakon njih djelomično se udvostručio, broj obraćenika i odraslih krštenika u porastu je. Nema razloga da se glava spušta zemlji. Ono čega se tiče, jest, da mi opet više radosti pokazujemo u svojoj vjeri i da smo u to uvjereni: Vjera je svjetlo i snaga. Ona je dar da se dalje dariva. Čega je puno srce, toga su i usta. Rečeno biblijski: radi se o tome da budemo svjedoci u vjeri. Svjedok ne govori samo ustima, on govori cijelim svojim životom i nešto žrtvuje za to svjedočenje, ako je potrebno, u krajnjem ozbiljnom slučaju i život. Takve krajnje mučeničke situacije bile su poznate ne samo u prvim stoljećima, bilo ih je u dosad neviđenoj mjeri u 20. stoljeću, a ima ih i danas u mnogim dijelovima kršćanske svakidašnjice. Naše žaljenje izgleda donekle čudno. Pored toga primarnoga svakidašnjeg svjedočenja može biti i ima izvanrednih čina. Ne mislim samo na jednokratne velike manifestacije koje brzo otpuhnu. Trajnije su bile u prošlosti od Tridentskog koncila u svim župama redovite pučke misije, kasnije pokrajinske misije. Nakon koncila svuda su ih zamijenile župske obnove. Jedno i drugo se ne isključuje. Ipak, obnova župa koja se tiče aktivnih članova zajednice ne može nadoknaditi ranije pučke misije. Jer preko vjerske i životne obnove aktivnih članova župe postavlja se zadaća ponovnog dobivanja onih koji su jednom pripadali tu, ali su se odalečili i ponovnom dobivanju takvih koji nikada nisu tu pripadali. To se, nažalost, izgubilo iz vidokruga. Nanovo se opet čuje o velikim gradskim misijama, kao u Lisabonu, Parizu, Budimpešti, Beču, Regensburgu i drugim mjestima, i čuje se o uspjehu koji imaju.

S takvim misijskim radom mi se ne ubrajamo među sektaške pokrete; naprotiv, mi se nalazimo u dobrom katoličkom društvu. Jer nova evangelizacija nije tek od danas. Nje je uvijek bilo i u težim vremenima: Bernard iz Clairvauxa († 1179.) raspirio je svojim propovijedima oluju oduševljenja; Franjo Asiški (†1226.) spašava Crkvu svojim pokorničkim propovijedima; nakon provala u reformaciji djelovao je Petar Kanizije (†1597.) kao drugi apostol Njemačke; Filip Neri (†1595.) slovi sa svojim veselim i vedrim apostolatom ulice i uličara kao drugi apostol Rima; Alfonz von Liguori (†1787.) osnovao je red redemptorista s glavnim apostolatom pučkih misija; Vincenc Palotti (†1850.) širio je, kao jedan od prvih, laički apostolat; Ivan Marija Vianney (†1859.), arški župnik, obnovio je kao obični seoski župnik

potpuno zanemarenu župu; Don Ivan Bosco (†1888.) bijaše genijalni dušobrižnik mladih i njegov prijatelj Don Luigi Orione (†1940.) organizirao je prvi rimsku periferijsku misiju.

Ima i svetih žena koje su se u svoje vrijeme angažirale u novu evangelizaciju: Hildegard von Bingen (†1179.) propovijedala je kao prva redovnica u Mainzu, Würzburgu, Bambergu, Trieru, Metz i Bonnu; Katarina Sijenska (†1380.), premda veoma mlada i tada neobično za žene, nastupala je javno i zaklinjala Papu, neka se vrati iz Avignona u Rim. Objе su otvoreno i bespoštedno govorile. Ne treba zaboraviti ni majku Terezu iz Kalkute kao misionarku ljubavi (†1997.). To je samo nekoliko primjera. Ali nije to slučajno da spominjemo tako mnogo svetaca kao nositelja i nositeljica nove evangelizacije u njihovu vremenu. Ta nova evangelizacija treba i danas od Duha Svetoga zahvaćene svete ljude. Jer evangelizacija je počela na Duhove pa je Duh Sveti stalno raspiruje. Na koncu, ta nova evangelizacija mogu biti obnovljeni Duhovi. Odlučujuće je da mi duhovsku vatru hvatamo i izarujemo duhovsko oduševljenje.

Obnovljeni Duhovi ne moraju biti duhovska vatrena oluja i masovno oduševljenje. Isus je usporedio rast Božjega kraljevstva s malo kvasca koji ukvasa cijelo tijesto (Mt 13, 33). Na drugom mjestu on je Božje kraljevstvo usporedio s najmanjim od svega sjemenja, s gorušičinim zrnom. Ono je neznatno; ali kad izraste, postane veliko stablo (Mt 13, 31 slj.). Slika o kvascu i gorušičinu zrnju može nam unijeti hrabrost. Pokreti obnove nisu u povijesti Crkve nikada počeli s masama, nego uvijek s pojedincima i malim skupinama, koje su se dale zahvatiti od Duha, pa su onda pozivale na obraćenje i obnovu. Upravo nam to treba danas. Zato moja posljednja rečenica: Nova evangelizacija nije tek jedna evangelizacija, ona je danas glavni pastoralni, teološki i duhovni izazov. Na to je svatko pozvan na svoj način.

S njemačkog preveo: *Karlo Bašić*